

Rámcové body pro novou verzi Zemského rozvojového plánu Saska

Úvodní poznámka:

Prostorové uspořádání je integrativním, koordinačním úkolem, který je zaměřen veřejný zájem. Orientuje se podle vize udržitelného územního rozvoje. Prostor, území je řešeno jako jednotka životního prostoru a hospodářství a jako přírodní prostor.

Hlavním úkolem prostorového uspořádání zůstává vytváření a zachování stejných životních podmínek a vytváření perspektivních území ve všech částech Saska.

Zemský rozvojový plán Saska stanovuje cíle a zásady pro uspořádání území, rozvoj a bezpečnost Saska. V současné době platný Zemský rozvojový plán Saska byl jako nařízení schválen dne 12. července 2013.

Od té doby došlo ke změně hospodářských a ekologických rámcových podmínek. Svojí roli navíc hrají i rozmanité, zčásti vzájemně propojené procesy transformace, které se regionů ve Svobodném státě Sasko dotýkají různou měrou.

Tato skutečnost si vyžaduje kompletní obsahové a odborné přepracování.

Nová verze Zemského rozvojového plánu se bude vyznačovat obsahovým a strukturálním zefektivněním a koncentrací na nutný hlavní obsah. Do budoucna by mělo být možno upravovat Zemský rozvojový plán jednodušeji a rychleji v případě, kdy si to vyžádá aktuální politický či společenský vývoj. To povede ke zjednodušení veřejné správy.

Zde předkládané rámcové body uvádějí podstatné odborné a právní aspekty. Abstraktně popisují změněné společenské, hospodářské a ekologické rámcové podmínky a vytvářejí základ pro první projednání podle § 9 odst. 1 věta 2 a 3 zákona o územním plánování a § 6 odst. 1 saského zákona o zemském a územním plánování.

Obecné cíle

Nová verze zemského rozvojového plánu nemá pouze optimálně odrážet shora uvedené změněné rámcové podmínky. Důsledně má být zamezeno úpravám, které se kryjí s úpravami odborného plánování a obsahovým redundancím. Ustanovení budou přijímána podle zásady potřeby z hlediska uspořádání prostoru a prověřovány z hlediska nutné závaznosti a to i ve smyslu odbourávání byrokracie.

Dalším cílem je posílení subsidiarity a vlastní zodpovědnosti: chceme vytvářet větší prostor pro aktivitu komunální úrovně. Posílení interkomunálních kooperací přitom zůstává důležitým stavebním kamenem, stejně jako integrace strategií rozvoje regionu a měst, případně venkova, které ovlivňují území.

Novým zemským rozvojovým plánem má být dosaženo rovněž většího řízení zajišťování ploch pro ze zemského pohledu významné průmyslové akvizice a ze zemského pohledu významná ložiska nerostných surovin z úrovně územního plánování.

Zemský rozvojový plán má rovněž zohlednit aktuální přístupy evropského prostorového uspořádání (Územní agenda EU 2030) a vizí a akčních strategií pro územní rozvoj v Německu. Mimořádný význam přitom má stávající spolupráce přesahující státní nebo zemské hranice.

V kontextu stále silnější konkurence při využívání území bude v neposlední řadě úkolem Zemského rozvojového plánu umožnit řešení konfliktů za účelem multifunkčního využití území. 1

Rámcové body pro novou verzi Zemského rozvojového plánu

1. Hospodářství, transformace a restrukturalizace

Atraktivita lokalit a podniků jak pro velké podniky, tak i pro střední podniky, se v Sasku dostává do popředí. To ovlivňuje průmyslové plochy, trh práce, trh s bydlením a také kupní sílu saského obyvatelstva.

Usídlováním globálních koncernů z perspektivních odvětví vzniká zvýšená potřeba ploch, kterou je nutno monitorovat a předvídatě plánovat. Kromě potřeby ploch pro průmyslové využití vzniká dotčeným obcím a jejich okolí rovněž zvýšená potřeba plánování v oblasti bydlení, vzdělávání, dopravy a inženýrských sítí.

V důsledku transformace energetiky stojí saské revíry, utvářené těžbou hnědého uhlí a jeho využitím v energetice, před zásadní změnou.

Saské hospodářství je konfrontováno se stoupajícím nedostatkem kvalifikované pracovní síly. Dalšími překážkami pro hospodářskou prosperitu jsou zvýšené náklady na práci a energie, vysoká hustota byrokracie a relativně nízká dynamika realizace (digitálních) inovací.

Vysoké školy a výzkumné instituce přitom transferem znalostí a technologií významně přispívají k hospodářskému rozvoji. Podporují inovace, vyčleňování podniků, vzniklých při výzkumných institucích, a přispívají k zajištění pracovních míst pro kvalifikovanou pracovní sílu v regionech.

Akční priority nové verze Zemského rozvojového plánu

Zemský rozvojový plán má do budoucna zajistit větší jistotu plánování a investic. Pro tyto účely mají být v Zemském rozvojovém plánu vymezeny plochy pro ze zemského pohledu významné průmyslové akvizice. Současně má být vytvořen větší prostor pro aktivity komunální sféry tak, aby i komunální sféra mohla v případě potřeby poskytovat plochy pro místní a regionální průmyslové podniky.

Infrastrukturní rámcové podmínky mají zůstat zachovány a v případě potřeby, například v oblasti obnovitelných zdrojů energií, dále rozvíjeny. Ložiska nerostných surovin, považovaná za ze zemského pohledu významná pro hospodářský rozvoj, mají být z úrovně územního plánování zajištěna již v Zemském rozvojovém plánu. To platí rovněž z perspektivy surovinové geologie a politiky.

Regiony a dílčí území, především postižené procesy hospodářské transformace, mají být do budoucna vymezovány jako území se specifickými potřebami a v případě pořizování regionálních rozvojových koncepcí a odpovídajících rozvojových strategií podpořeny dotačními programy.

2. Demografická změna, vnitřní migrace a občanská vybavenost

Výzvy, které souvisejí s demografickými změnami, vnitřní migrací a občanskou vybaveností nadále existují, jsou však mezi nimi velké regionální rozdíly. Zajištění občanské vybavenosti je bezprostředně spojeno s ustanoveními k rozvoji sídel a koncepcí centrálních obcí. Je zapotřebí flexibilizace a další pokrok v oblasti digitalizace, aby obce mohly i nadále plnit svoji roli jako zřizovatelé občanské vybavenosti, především v periferních regionech.

Akční priority v nové verzi Zemského rozvojového plánu

Rozvoj v zahuštěných oblastech kolem vyšších center Saska je zásadně nutno posuzovat jinak, nežli rozvoj v okrajových regionech, postižených výrazným poklesem počtu obyvatel, stárnutím a odchodem obyvatelstva. V zahuštěných oblastech má mimořádný význam interkomunální spolupráce a koordinace. V okrajových částech sídel jsou zapotřebí specifické růstové a rozvojové impulsy. Z tohoto důvodu má Zemský rozvojový plán především uvolňováním tuhých zadání pro umisťování nebo rozšiřování zařízení infrastruktury významně přispět k udržitelné občanské vybavenosti.

Celkově je nutno prověřit systém centrálních obcí z hlediska vlastností vybavenosti. V popředí pozornosti má přitom stát zajištění obyvatelstva zbožím a veřejnými službami a také dostupnost sociální infrastruktury. Tím je možno působit proti ztrátě malých a středních měst na venkově. V neposlední řadě tak budou posíleny faktory, které udrží především na venkově mladé lidi s rodinami.

3. Klimatická změna

Z důvodů relativně kontinentální polohy stoupá v Sasku, mimo jiné z důvodů změny klimatu, počet letních a tropických dnů. S tím jsou spojeny četnější a delší období sucha. Celkově se tak zvyšuje riziko výskytu extrémních povětrnostních jevů: vedle období sucha stoupá riziko silných přívalových srážek s povodněmi. Nová verze Zemského rozvojového plánu má pomoci zvládat důsledky, související se změnou klimatu.

Akční priority v nové verzi Zemského rozvojového plánu

Cílem jsou robustní a regenerovatelné struktury prostoru, které zajistí udržitelný rozvoj i za změněných klimatických podmínek a v co možná nejvyšší míře zamezí dalším rizikům a škodním potenciálům. Především

- je nutno zohlednit důsledky klimatické změny trvalou ochranou vodního režimu a půdy,
- je nutno prověřit aktuální regionální rámcové podmínky a požadavky ve vztahu k rekonstrukci lesů, zalesňování a vývoji úložišť uhlíku obecně,
- je nutno zachovat oblasti významné pro přirozenou ochranu klimatu a oblasti, významné pro klima sídel a adaptaci na změnu klimatu,
- je nutno prověřit, případně realizovat federální zadání v oblasti přeshraniční ochrany proti povodním.
-

4. Kritická infrastruktura a zájmy obrany státu

V souvislosti s krizemi a stoupajícím povědomím o dalších zdrojích rizik (například terorismus, přírodní katastrofy) je úkolem územního plánování a prostorového uspořádání silněji zohlednit kritickou infrastrukturu a pomocí svých možností předcházet výpadkům důležitých zařízení veřejných služeb.

Prostorové požadavky obrany a civilní ochrany získávají mimo jiné v důsledku války na Ukrajině výrazně na významu.

Akční priority v nové verzi Zemského rozvojového plánu

V důsledku rozvoje digitalizace a intenzifikace územního a funkčního propojení nabídek poskytovatelů má být pokud možno posílena odolnost v oblasti občanské vybavenosti a péče o obyvatele.

S ohledem na aktuální vývoj vyžaduje ochrana kritické infrastruktury přiměřené zohlednění.

Zájmy obrany země a civilní obrany, které jsou pro území relevantní, je nutno silněji zohlednit prostřednictvím odpovídajících ustanovení a vymezení v úzké koordinaci s armádou (Bundeswehr) a orgány, které zodpovídají za civilní obranu.

5. Transformace energetiky

Svobodný stát Sasko musí ve všech procesech projednávání v rámci územního plánování zohlednit proces transformace směrem k decentralizovanému zásobování energiemi prostřednictvím energií z obnovitelných zdrojů (§ 2 zákona o rozvoji energií z obnovitelných zdrojů).

Za účelem rozvoje využívání větrné energie bylo pro realizaci rozvojových cílů, vyplývajících ze zákona o poskytování rozlohy pro účely využití větrné energie, pověřeno regionální plánování zajištěním potřebného podílu rozlohy země pro využití větrné energie.

Rozvoj fotovoltaických zařízení, instalovaných na volných plochách, vede k prudkému nárůstu záboru zemědělských ploch a vysoce kvalitních půd.

S tímto transformačním procesem je spojen rozvoj elektrické rozvodné sítě. Rovněž rozvoj vodíkové sítě představuje v územně vymezených hlavních oblastech požadavek, kladený na prostorové uspořádání.

Akční priority v nové verzi Zemského rozvojového plánu

Ustanovení Zemského rozvojového plánu, týkající se využití větrné energie jako významné součásti transformace energetiky, je nutno upravit podle aktuálního vývoje.

Za účelem rozvoje fotovoltaiky na volných plochách budou prověřeny nástroje územního plánování pro řízení z hlediska nových zákonných rámcových podmínek, především s ohledem na oblasti, kde má toto využití přednost. Ochrana kvalitní zemědělské půdy má být zachována.

Pro rozvoj elektrických a plynových sítí včetně jadrové vodíkové sítě budou prověřeny a v daném případě dále rozvíjeny územně-plánovací poklady.

6. Mobilita, dopravní infrastruktura

Oblast mobility a integrovaného rozvoje dopravy podléhá dynamickým změnám.

Při rozvoji dopravní infrastruktury je nutno zohlednit zvýšenou potřebu opatření v oblasti údržby stávající infrastruktury.

Kvalitní dopravní infrastruktura zůstává i nadále důležitým předpokladem pro hospodářský rozvoj ve všech dílčích regionech.

Akční priority v nové verzi Zemského rozvojového plánu

Obsah Zemského rozvojového plánu jak pro stávající, tak pro rozvoj dopravní infrastruktury, ale i pro ostatní druhy dopravy vychází z oborového plánování. Pozornost se přitom má zaměřit na nutné zajištění tras pro výstavbu nové, nebo pro modernizaci stávající dopravní infrastruktury z úrovně územního plánování.

7. Ochrana a využívání přírodních zdrojů

Příroda a krajina, biologická rozmanitost

Příroda a krajina jsou využívány různým způsobem. To si vyžaduje účinných koncepcí jejich ochrany. Konkretizované nadmístní cíle, požadavky a opatření ochrany přírody a péče o krajinu jsou popsány v Krajinném programu. Je nutno dbát cílů územního plánování, zohlednit je třeba i zásady a ostatní požadavky územního plánování.

Akční priority v nové verzi Zemského rozvojového plánu

V kontextu zmiňované konkurence při využívání území bude zvláštním úkolem Zemského rozvojového plánu, umožnit řešení multifunkčního využití území. To zahrnuje účinnou ochranu přírody a krajiny a vysokou míru druhové rozmanitosti.

Vodní zdroje

Faktor voda zaujímá v jednotlivých lokalitách ústřední roli pro veškeré oblasti společnosti a je z důvodů své interdisciplinární problematiky pro území relevantní.

Především v případě rozvoje průmyslu a při rozhodování o jeho umístění v území je do budoucna nutno jako faktor lokality zohlednit jak potřebu vody, tak i infrastrukturu, týkající se vody, aby se tak zabránilo poškození vodního režimu a vysokých následných nákladů pro hospodářství a společnost.

Při všech těchto nárocích je prioritní trvalé zajištění zásobování pitnou vodou.

Akční priority v nové verzi Zemského rozvojového plánu

Při pořizování nové verze Zemského rozvojového plánu je nutno především prověřit, do jaké míry

- je nutná silnější ochrana zdrojů podzemní vody a povodí nad v současné době využívané zdroje vody
- do jaké míry může být provedeno předvídavé řízení forem využití s vysokou spotřebou vody z úrovně územního plánování a
- do jaké míry je nutno provést územní zajištění lokalit pro nové / rozšířené retenční nádrže atd.

Snížení záboru ploch

Kvantitativní zadání z úrovně federace za účelem snížení záboru ploch představuje pro Svobodný stát Sasko velkou výzvu. Především z důvodů rozvoje výroby energií z obnovitelných zdrojů, zajištění ploch pro rozvoj hospodářství, ale i efektů při výstavbě infrastruktury vzniká řada různých nároků na plochy.

Akční priority v nové verzi Zemského rozvojového plánu

Mají být prověřeny nástroje zemského plánování pro udržitelný a efektivní přístup ke zdroji "půda" a snížení nového záboru ploch pro sídelní a dopravní účely. Dále rozvíjeny mají být především revitalizace brownfields a využití potenciálů vnitřního rozvoje.